

گام اول

گزارشی از آمار جمعیتی

شیعیان کشورهای جهان

بر اساس منابع اینترنتی و مکتوب

دکتر محمود تقی‌زاده داوری

سرشناسه: تقی‌زاده داوری، محمود، ۱۳۳۲
 عنوان و نام پدیدآور، گزارشی از آمار جمعیتی شیعیان کشورهای جهان بر اساس منابع اینترنتی و مکتوب /
 مجری: محمود تقی‌زاده داوری؛ مشاور طرح: محمد جلال عباسی؛ همکاران احمد بهشتی مهر ... [و دیگران].
 مشخصات نشر: قم، شیعه‌شناسی، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.، مصور، جدول، نقشه
 شابک: ۶۰۰۰-۵۱۴۷-۱۵-۵-۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۵۱۴۷-۱۵-۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: همکاران احمد بهشتی مهر، مریم امینی، سکینه مهدی خانلو، فاطمه کاشف الفطاء، راضیه زارعی،
 فاطمه امین پور، سمانه قربانی.
 یادداشت: بالای عنوان، گام اول.
 موضوع: شیعه، آمار، مسلمانان
 شناسه افزوده: بهشتی مهر، احمد
 شناسه افزوده: عباسی، محمدجلال
 شناسه افزوده: مؤسسه شیعه‌شناسی
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۷/ت/۵۵/۱۵۵ HA
 رده‌بندی دیویی: ۳۰۵/۶۰۲۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۴۱۳۶۸

گزارشی از آمار جمعیتی شیعیان کشورهای جهان

بر اساس منابع اینترنتی و مکتوب

مجموعه تقی‌زاده داوری	مجری:
محمدجلال عباسی	مشاور طرح:
انتشارات شیعه‌شناسی	ناشر:
اول ۱۳۹۰	نوبت چاپ:
اسوه	چاپ و صحافی:
۱۵۰۰ نسخه	شمارگان:
۶۰۰۰ ریال	قیمت:

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۴۷-۱۵-۵-۹۷۸-۶۰۰-۵۱۴۷-۱۵-۵ ISBN: 978-600-5147-15-5

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

۱۵	پیشگفتار
۱۹	قارمها و تعداد کشورهای مسلمان نشین

فصل اول

آسیا

۲۳	۱. آذربایجان Azerbaijan
۲۴	۲. اردن Jordan
۲۵	۳. ارمنستان Armenia
۲۶	۴. ازبکستان Uzbekistan
۲۷	۵. افغانستان Afghanistan
۲۸	۶. امارات متحده عربی United Arab Emirates
۲۹	۷. جمهوری اسلامی ایران Islamic Republic of Iran
۳۰	۸. اندونزی Indonesia
۳۱	۹. بحرین Bahrain
۳۲	۱۰. بنگلادش Bangladesh
۳۳	۱۱. پاکستان Pakistan
۳۴	۱۲. تاجیکستان Tajikistan
۳۵	۱۳. تایوان Taiwan
۳۶	۱۴. ترکمنستان Turkmenistan
۳۷	۱۵. ترکیه Turkey
۳۸	۱۶. چین China
۳۹	۱۷. روسیه Russia
۴۰	۱۸. ژاپن Japan
۴۱	۱۹. سریلانکا Sri Lanka
۴۲	۲۰. سنگاپور Singapore
۴۳	۲۱. سوریه Syria

۴۴		Iraq عراق ۲۲
۴۵		Saudi Arabia عربستان ۲۳
۴۶		Oman عمان ۲۴
۴۷		Occupied Palestine فلسطین (مناطق اشغالی) ۲۵
۴۸		Palestinian National Authority فلسطین (نوار غزه و کرانه باختری) ۲۵/۱
۴۹		Philippines فیلیپین ۲۶
۵۰		Kyrgyzstan قرقیزستان ۲۷
۵۱		Kazakhstan قزاقستان ۲۸
۵۲		Qatar قطر ۲۹
۵۳		Cambodia کامبوج ۳۰
۵۴		South Korea کره جنوبی ۳۱
۵۵		Kuwait کویت ۳۲
۵۶		Georgia گرجستان ۳۳
۵۷		Laos لاوس ۳۴
۵۸		Lebanon لبنان ۳۵
۵۹		Maldives مالدیو ۳۶
۶۰		Malaysia مالزی ۳۷
۶۱		Mongolia مغولستان ۳۸
۶۲		Nepal نپال ۳۹
۶۳		India هند ۴۰
۶۴		Hong Kong هنگ کنگ ۴۱
۶۵		Vietnam ویتنام ۴۲
۶۶		Yemen یمن ۴۳

فصل دوم

اروپا

۶۹		Austria اتریش ۱
۷۰		Spain اسپانیا ۲
۷۱		Estonia استونی ۳

۷۲	Slovenia اسلوونی
۷۳	Ukraine اوکراین
۷۴	Albania آلبانی
۷۵	Germany آلمان
۷۶	Andorra آندورا
۷۷	United Kingdom انگلستان
۷۸	Italy ایتالیا
۷۹	Ireland ایرلند
۸۰	Iceland ایسلند
۸۱	Belarus بلاروس
۸۲	Belgium بلژیک
۸۳	Bulgaria بلغارستان
۸۴	Bosnia and Herzegovina بوسنی و هرزگوین
۸۵	Portugal پرتغال
۸۶	Gibraltar جبل الطارق
۸۷	Czech-republic جمهوری چک
۸۸	Danmark دانمارک
۸۹	Romania رومانی
۹۰	Sweden سوئد
۹۱	Switzerland سوئیس
۹۲	France فرانسه
۹۳	Finland فنلاند
۹۴	Cyprus قبرس
۹۵	Croatia کرواسی
۹۶	Latvia لاتویا
۹۷	Poland لهستان
۹۸	Luxembourg لوکزامبورگ
۹۹	Lithuania لیتوانی

۱۰۰	لیختن اشتاین Liechtenstein	۳۳
۱۰۱	مالت Malta	۳۴
۱۰۲	مجارستان Hungary	۳۵
۱۰۳	مقدونیه Macedonia	۳۶
۱۰۴	مولداوی Moldova	۳۷
۱۰۵	مونته نگرو و صربستان Serbia-and-Montenegro	۳۸
۱۰۶	نروژ Norway	۳۹
۱۰۷	هلند Netherlands	۴۰
۱۰۸	یونان Greece	۴۱

فصل سوم
آفریقا

۱۱۱	آفریقای جنوبی South_Africa	۱
۱۱۲	آفریقای مرکزی Central_African	۲
۱۱۳	آنگولا Angola	۳
۱۱۴	اتیوپی Ethiopia	۴
۱۱۵	اریتره Eritrea	۵
۱۱۶	الجزایر Algeria	۶
۱۱۷	اوگاندا Uganda	۷
۱۱۸	بورکینافاسو Burkina Faso	۸
۱۱۹	بنین Benin	۹
۱۲۰	بوتسوانا Botswana	۱۰
۱۲۱	تانزانیا Tanzania	۱۱
۱۲۲	توگو Togo	۱۲
۱۲۳	تونس Tunisia	۱۳
۱۲۴	جمهوری بروندي Republika y'u Burundi	۱۴
۱۲۵	جمهوری دموکراتیک کنگو République démocratique du Congo	۱۵
۱۲۶	جمهوری کنگو République du Congo	۱۶
۱۲۷	جیبوتی Djibouti	۱۷

۱۲۸	Chad	چاد
۱۲۹	Rwanda	رواندا
۱۳۰	Zambia	زامبیا
۱۳۱	Zimbabwe	زیمبابوه
۱۳۲	São Tomé and Príncipe	سائو تومه و پرنسیپ
۱۳۳	Cote Divoire	ساحل عاج
۱۳۴	Senegal	سنگال
۱۳۵	Swaziland	سوازیلند
۱۳۶	Sudan	سودان
۱۳۷	Somalia	سومالی
۱۳۸	Sierra Leone	سیرالئون
۱۳۹	Seychelles	سیشل
۱۴۰	Cameroon	کامرون
۱۴۱	Kenya	کنیا
۱۴۲	Union des Comores	مجمع الجزایر کومور
۱۴۳	Gabon	گابون
۱۴۴	Guinea	گینه
۱۴۵	Lesotho	لسوتو
۱۴۶	Liberia	لیبریا
۱۴۷	Libya	لیبی
۱۴۸	Madagascar	ماداگاسکار
۱۴۹	Malawi	مالاوی
۱۵۰	Mali	مالی
۱۵۱	Mayotte	مایوت
۱۵۲	Morocco	مراکش
۱۵۳	Egypt	مصر
۱۵۴	Mauritania	موریتانی
۱۵۵	Mozambique	موزامبیک

۱۵۶. _____ Namibia نامیبیا ۴۶
۱۵۷. _____ Niger نیجر ۴۷
۱۵۸. _____ Nigeria نیجریه ۴۸

فصل چهارم
شبه قاره اقیانوسیه

۱۶۱. _____ Australia استرالیا ۱
۱۶۲. _____ Papua New Guinea پاپوا گینه نو ۲
۱۶۳. _____ Fiji فیجی ۳
۱۶۴. _____ New Zealand نیوزیلند ۴

فصل پنجم
آمریکا

۱۶۷. _____ Argentina آرژانتین ۱
۱۶۸. _____ Aruba آروبا ۲
۱۶۹. _____ Antigua and Barbuda آنتیگوا و باربودا ۳
۱۷۰. _____ Ecuador اکوادور ۴
۱۷۱. _____ El Salvador السالوادور ۵
۱۷۲. _____ Uruguay اروگوئه ۶
۱۷۳. _____ United States of America ایالات متحده آمریکا ۷
۱۷۴. _____ Barbados باربادوس ۸
۱۷۵. _____ Brazil برزیل ۹
۱۷۶. _____ British Virgin Islands مجمع الجزایر بریتیش ویرجین ۱۰
۱۷۷. _____ Belize بلیز ۱۱
۱۷۸. _____ Bolivia بولیوی ۱۲
۱۷۹. _____ Paraguay پاراگوئه ۱۳
۱۸۰. _____ Panama پاناما ۱۴
۱۸۱. _____ Puerto Rico پورتوریکو ۱۵
۱۸۲. _____ Peru پرو ۱۶
۱۸۳. _____ Trinidad and Tobago ترینیداد و توباگو ۱۷

۱۸۴	Jamaica	جامائیکا	۱۸
۱۸۵	Dominican Republic	جمهوری دومینیکن	۱۹
۱۸۶	Dominica	دومینیکا	۲۰
۱۸۷	Suriname	سورینام	۲۱
۱۸۸	Chile	شیلی	۲۲
۱۸۹	Costa Rica	کاستاریکا	۲۳
۱۹۰	Canada	کانادا	۲۴
۱۹۱	Colombia	کلمبیا	۲۵
۱۹۲	Cuba	کوبا	۲۶
۱۹۳	Cayman Islands	کیمن ایسلند	۲۷
۱۹۴	Grenada	جزیره گرنادا	۲۸
۱۹۵	Guatemala	گواتمالا	۲۹
۱۹۶	Guyana	گویان	۳۰
۱۹۷	French Guiana	گویان فرانسه	۳۱
۱۹۸	Martinique	جزیره مارتینیک	۳۲
۱۹۹	Mexico	مکزیک	۳۳
۲۰۰	Netherlands Antilles	نترلند آنتیلز	۳۴
۲۰۱	Nicaragua	نیکاراگوئه	۳۵
۲۰۲	Haiti	هائیتی	۳۶
۲۰۳	Honduras	هندوراس	۳۷
۲۰۴	Venezuela	ونزوئلا	۳۸

پیشگفتار

امروز بحمد الله والمّنه رشته شیعه‌شناسی کم و بیش در دانشگاه‌های کشور رواج یافته و شاخه‌های کلام شیعی و تاریخ تشیع، حجم قابل توجهی از اساتید و دانشجویان و محققان این سرزمین را به خود جذب کرده است. در عین حال مطالعات مربوط به جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی شیعیان به همین میزان مورد استقبال واقع نشده است. این شاخه پژوهشی اگرچه حدود یک دهه است که در مؤسسه شیعه‌شناسی دایر گشته و چند سالی است که آموزش آن در دانشگاه قم در مقطع کارشناسی ارشد به راه افتاده است ولی متأسفانه از اقبال شایسته جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان کشور برخوردار نشده و در پژوهش‌های کشوری جای چشمگیری را به خود اختصاص نداده است. شاید علت این امر آن است که مسئله جمع‌آوری اطلاعات مربوط به زندگی جمعیت‌های بزرگ شیعی جهان و معرفت عالمانه از وضعیت کنونی آنان، آنگونه که شایسته است هنوز ذهن شریف زعمای مذهبی و اولیای فرهنگی کشور را به خود جلب نکرده و برای آنان اهمیت نیافته است.

به هر تقدیر، در پاییز ۱۳۸۸، طرح مطالعات منطقه‌ای شیعیان در مؤسسه شیعه‌شناسی با همکاری جمعی از پژوهشگران علاقمند به این قبیل مطالعات به منظور جمع‌آوری اطلاعات مربوط به حیات اجتماعی - سیاسی جوامع، جماعت‌ها و گروه‌های شیعی جهان، راه‌اندازی گردید که پس از گذراندن یک دوره کارورزی چند ماهه، به جمع‌آوری آمارهای جمعیتی شیعیان در سایت‌های اینترنتی و منابع مکتوب موجود مشغول شد که حاصل تلاش

آنان، همین جزوه حاضر است. این جزوه، در عین حال، پیش در آمدی است برای پژوهش‌های جمعیت‌شناسانه بعدی که باید آمار جمعیت شیعیان جهان توسط خود این گروه به صورت علمی، حرفه‌ای و مستقل استقضا و گردآوری شده و در کتاب مستقّلی در دسترس علاقمندان قرار داده شود. امید آنکه این مهم به زودی میسر گردد.

اینک نکاتی چند در این زمینه قابل یادآوری است:

۱. سایت CIA (۲۰۰۹):

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

۲. شیعیان جهان (نگاهی اجمالی به وضعیت شیعیان جهان)، مجمع جهانی

اهل بیت علیهم‌السلام، تهران، زمستان ۸۵.

۳. سایت Nation Master (2009):

<http://www.nationmaster.com/country>

http://www.nationmaster.com/graph/rel_isl_shi-religion-islam-shia

۴. سایت religiousfreedom (1996):

<http://religiousfreedom.lib.virginia.edu/nationprofiles/>

۵. سایت religiousintelligence (2010):

<http://www.religiousintelligence.co.uk/country>

۶. سایت swivel (2007):

http://www.swivel.com/data_columns/show/193001

۷. سایت ویکیپدیا (۲۰۰۵):

۸. سایت تبیان (۲۰۰۴):

<http://www.tebyan.net/index.aspx?pid=54299>

۹. مجله گنجینه مجمع، شماره ۳۳ (۲۰۰۹)

۱۰. سایت pewforum (2009):

<http://pewforum.org/newassets/images/reports/Muslimpopulation/Muslimpopulation.pdf> (A Report on the Size and Distribution of the World's Muslim Population)

۱۱. سایت adherents:

http://www.adherents.com/Na/Na_598.html#36044

بنابراین، آمارهای ذکر شده در جداول جمعیتی کشورها مستند به منابع فوق بوده و با همین نظم و ترتیب چینش شده‌اند. به عنوان مثال در جدول جمعیتی مربوط به کشور آذربایجان، منابع شماره یک تا یازده از سایت شماره یک تا یازده مذکور در این صفحه گرفته شده است.

۲. در گزارش حاضر، همه چیز به طور دقیق و بدون هیچ گونه دخل و تصرف از منابع مذکور نقل شده است، به استثنای نام و پرچم اسرائیل، که به جای آن از نام فلسطین (مناطق اشغالی و کرانه باختری و نوار غزه) و نیز پرچم آن استفاده شده است.

۳. در برخی از سایت‌ها، اساساً آمارهای در زمینه جمعیت مسلمان و شیعه برخی از کشورها وجود نداشته، که جای خالی جداول، گویای این امر می‌باشد.

۴. در ثبت ارقام آمارهای برخی از سایت‌ها، اغلاط و اشتباهات چشمگیر متعددی وجود داشته، که در این نوشتار اصلاح شده است.

۵. آمارهای منابع مذکور، همزمان نیستند. برخی کاملاً به روز بوده و مربوط به سال ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ هستند و برخی دیگر کاملاً قدیمی و مربوط به سال ۱۹۹۶! از اینرو نمی‌توان آنها را با هم مقایسه و مقابله نمود.

۶. اعتبار منابع یازدگانه مذکور نیز در یک حدّ نمی‌باشد. در حالی که برخی از آنها مدّعی‌اند که خود به طور مستقل به جمع‌آوری آمارهای جمعیتی پرداخته و هر ساله آمارهای خود را به روز کرده‌اند، برخی دیگر از پژوهش‌های دیگران بهره‌جسته و خود به جمع‌آوری اطلاعات نپرداخته‌اند. برخی از سایت‌ها، خود دارای کارشناسی مسایل جمعیتی بوده و از گزارشات نیروهای حرفه‌ای خود در مناطق مختلف جهان استفاده کرده‌اند، در حالی که، سایت‌های دیگر از چنین امکاناتی برخوردار نبوده و با استناد به این و یا آن منبع، آماری را ارائه داده‌اند.

۷. برخی از منابع، آمار کل جمعیت مسلمان یا شیعه یک کشور را عرضه کرده‌اند، در حالیکه دسته‌ای دیگر تنها آن مقدار از جمعیت مسلمان و یا شیعه کشوری را که خود شمارش کرده‌اند، عرضه داشته‌اند. از این رو، چنین به نظر می‌رسد که آمار جمعیت مسلمان یا شیعه ارائه شده در یک سایت از یک کشور، تنها تعداد مسلمانان و شیعیان ساکن در یک منطقه از مناطق آن کشور را ارائه داده و نه کل جمعیت مسلمان و یا شیعه آن کشور را.

۸. در این پژوهش، آمار جمعیت شیعیان همه شاخه‌های شیعی اعم از امامیه (اثنا عشریه)؛ اسماعیلیه؛ زیدیه؛ و علویان را دربر گرفته، و بررسی خاص جمعیت هر یک از شاخه‌ها به پژوهش دیگری موکول شده است.

به هر تقدیر، چاپ و تکثیر محدود این پژوهش تنها به منظور یادآوری، جلب توجه و یا ایجاد انگیزه و عزم در زعمای برجسته مذهبی و مسئولان فرهنگی کشور است، تا با مطالعه آمارهای متعدد و منشآت مذکور به تأسیس مرکزی مستقل و حرفه‌ای جهت مطالعه تخصصی جمعیت شیعیان کشورهای مختلف جهان اهتمام ورزند، و بدین طریق آمارهایی دست‌اول، دقیق، معتبر و به روز، از کل شیعیان و نیز از شاخه‌های آن در هر سال تهیه و ارائه گردد. امید آنکه تلاش همکاران ارجمند در مؤسسه شیعه‌شناسی، با توفیق الهی قرین گردد و باب این گره گشوده شود. آمین یا رب العالمین

محمود تقی زاده داوری

۱۳۸۹/۳/۱۳

www.ketab.ir